

ליקוטי גידולי אברהם

ע"י מו"ה ר' גדלי' האפמאן שליט"א - לעי"נ אביו הרה"ח ר' אברהם בהרה"ח ר' משה צבי זי"ל

לראש השנה

אומר זה חי וזה מת. ולכאורה מדוע הוצרך לומר זה מת, וכי לא היה די לומר זה חי, מכאן למדים אנו שא"א לבטל את הגזירה לגמרי, ולכל היותר שייך להעביר את הגזירה מאדם זה למשנהו ולכן התפלל שאחר ימות במקומו על דרך "ואתן אדם תחתיד" (ישעיהו מג, ד) אף אנו מבקשים שהגזירה תעבור מאיתנו ויעבור על צוררי ישראל וממילא ימשך ישועה ורחמים לחולי ישראל. (האר"י הק' זי"ע)

בעבור כבוד שמך הנערץ והנקדש, מסופר שר' הירש לייב מאליק הגיע לרה"ק הרבי ר' ברוך ממעז'יבוז'. הר"ר ברוך שאל אותו, הירש לייב מה דברו השנה בראש השנה בשמים? ענה ר' הירש לייב, כל המלאכים הביאו את כל המעשים טובים של כל היהודים, בינתיים בא השמן ואמר אני יכול להעיק בנפיחה אחת את כל המעשים טובים שלהם, רבש"ע אף אחד לא חשב עליך, רבש"ע כולם חשבו על עצמם. שאל הרה"ק ר' ברוך ומה ענית? ענית לרבש"ע, מה טענתו של השמן, שאף אחד לא חשב מהרבש"ע, אף אחד לא חשב עליך וכל אחד חשב רק על עצמו, רבש"ע, גם אתה תעשה ככה, אל תחשוב על אף אחד, תחשוב רק על עצמך, עשה למען שמך, עשה למען ימינך, עשה למען קדושתך. (ניצוצי אורה - ספינקא)

כי מדי דברי בו זכור אזכרנו עוד על כן המו מעי לו רחם ארחמנו נאום ה', כשיהודי אומר "זכור" נזכרתי ו"אזכרנו עוד" ועוד זכור אזכור יותר, משיב הקב"ה לעומתו במדה כנגד מדה: "רחם" זה מכבר היו לי רחמים עלי, אולם מעתה "ארחמנו עוד" ביתר שאת. (הרה"ק רבי מרדכי מלכוביץ זי"ע)

כתבנו בספר זכויות, רבי דניאל מובשוביץ הי"ד מקלם, תמה על התפילה: "אבינו מלכנו כתבנו בספר זכויות", שלכאורה מה מקום לבקשה זו, הרי ממה נפשך: אם עשינו מעשה שהוא זכות הרי יכתבו את זה גם ללא בקשה מיוחדת, ואם לא עשינו מעשה של זכות מה מקום יש לבקשה? ותירץ, שעצם הבקשה להיכתב בספר הזכויות מבטאת אכפתיות ודאגה ממצבנו, ועובדה זו עצמה יכולה להועיל לנו להיכתב בספר זכויות. (לעבדך באמת)

לשנה טובה תכתבו ותחתמו לאלתר לחיים טובים ולשלום, בתפילות הימים הנוראים אומרים, "ותשובה ותפלה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה" וכו' אין בכוחם לבטל כליל את הגזירה? גם מהו "רוע" ולכאורה היה לנו לומר מבטלין את הגזירה? אך הנה מצינו בגמ' (ברכות לד, ב) שר' חנינא בן דוסא היה מתפלל על החולים והיה

תכלה שנה... תחל שנה... מנהג טוב בכל ערב ראש השנה, סיגל לעצמו יהודי ממכריי לפני היציאה לבית הכנסת. נוהג הוא לרקוד עם בני ביתו 'כי הרבית טובות אלי' ועד הנה עזרונו רחמך', לתת שבח והודיה על השנה שחלפה. בני הבית מפרטים כמה טוב היה, כמה חסדים ורחמים, וכך בהרגשה זו יוצאים לחלות ולחנן על השנה החדשה הבעל"ט. (הרב פנחס ברייאר - במה)

סתום פיות משמינינו ומקמרגינו, משמיה דהרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב זי"ע מתאמרא, שהחוסם פיו בראש השנה ואינו מדבר דברים בטלים, זוכה לעורר מדה זו למעלה בשמי מרומים, וכאשר בא המקמרג לקמרג משתיקים אותו, ואומרים לו, עת 'תענית דיבור' היא העת, ואי אפשר לו לפצות פיו לרעה. (באר הפרשה)

יהי רצון שתחדש עלינו שנה טובה ומתוקה. "טובה" בלבד אינו מספיק, משום שחייב לברך על הרעה כמו על הטובה, ולומר "גם זו לטובה". לכן מבקשים שתהיה גם מתוקה.

מי ייעשר ומי ייעני, סיפר לי יהודי מתושבי העיר לונדון, שהוצרך פעם ליסע לארה"ב. להוותו נתקף שם בלבן, והוכרח לשהות בבית החולים למשך עשרה ימים, ומכיוון שאינו מתושבי ארה"ב ואינו משלם שם על ביטוח רפואה ע"כ דרשו מעמו בסוף אלו הימים לשלם סכום עצום של שלושים אלף דולר. 'הוצאה' זו העיקה על לבו של יהודי זה - מדוע אירע לי כזאת בדיוק בהיותי על אדמת ארה"ב כשאין לי ביטוח... עד שאחד הרבנים 'האיר' את עיניו באמרו, הנה ב'ראש השנה' שעבר - בו ביום שכל באי עולם יעברו לפניו כבני מרון, ונקצב לכל איש מזונותיו מר"ה ועד ר"ה, באותו יום נגזר עליך להוציא סך שלושים אלפי דולר להוצאות רפואה, והנה בלונדון עיר מגורך היה עליך לעבור כמה וכמה מדורי גיהנום 'רפואיים'... עד שהיית מגיע לסך שלושים אלפים, ואילו בארה"ב 'גמרת' עם כל ההוצאה הזאת תוך עשרה ימים... ותנצל נפשך. (באר הפרשה)

ותשובה ותפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה, ולכאורה מדוע רק 'מעבירין' וכי אין בכוחם לבטל כליל את הגזירה? גם מהו "רוע" ולכאורה היה לנו לומר מבטלין את הגזירה? אך הנה מצינו בגמ' (ברכות לד, ב) שר' חנינא בן דוסא היה מתפלל על החולים והיה

ושתיקה, מעבירין את רוע הגזרה. אנו רואים את זה בתהלים (לח, יד) –
טו) דוד המלך אומר, 'ואני כחרש לא אשמע וכאלם לא יפתח פיו
ואהי כאיש אשר לא שמע ואין בפיו תוכחות', ומסיים 'חושה לעזרתי
אדני תשועתי'. (ניצוצי אורה - ספינקא)

הוא הדבר, האדם בוכה באמצע השנה על דא ועל הא, אבל הוא לא
יודע שכבר בראש השנה זה נקבע, מה לך לבכות ולצעוק עכשיו, היית
אז צריך לצעוק ולזעוק!

אדם יסודו מעפר וסופו לעפר, רגילים הבריות להרבות בבכי
בעת שאומרים זאת בתפילת הימים הנוראים. ולכאורה, מה מקום יש
לבכות על כך, הלא האדם לקדמותו הוא חוזר. ברם, אמנם האדם
יסודו מעפר, אבל ניתן לו הכח להעלות ולרומם את העפר למעלה,
אך אדם מכויב ובמקום להעלות את העפר חוזר לעפרו, ועל כך באמת
ראוי לבכות. (חידושי הרי"ם)

ותשובה ותפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה, יש משל
שמספרים העולם, על צייד שרצה לצוד דגים, והטיל רשת עם אוכל
והדגים נכנסו ואכלו. למחרת בבוקר הוציא הדייג את הרשת והדגים
נלכדו מיד. אמרו הדגים, מה עשינו? היינו מיד אחרי האוכל צריכים
לצאת, איזה שמות עשינו שנשארו, היינו מיד אחרי האוכל צריכים
לצאת! אבל הם לא ידעו שברגע שנכנסו לאכול הם כבר נלכדו... כן

פרשת האזינו

יצרנהו כאישון עינו (לב, י) רבי יעקב יהודה מנדרזין היה אומר:
אישון העין טעון זהירות יתירה אף מפני לכלוך קל, העלול לפגום
בעין ולקלקל את ראייה, כך תורה ומצוות, "לכלוך קל" נגיעה קלה
ופניה של – מה בכך, עלולות לפגום ולקלקל הכל.

לו חכמו ישכילו זאת יבינו לאחריתם (לב, כט) יבואר בהקדם
הגמרא במסכת סוכה, שבגולם הבא לומדים הצדיקים תורה מפי
הקב"ה, אבל רק את מה שלמד האדם בעולם הזה, יזכה להבין בעולם
הבא. זהו ביאור הפסוק, "לו חכמו ישכילו זאת", אם ישכילו ללמוד
את כל חלקי התורה בעולם הזה, אז "יבינו לאחריתם" כשיגיעו לעולם
שכולו טוב, יבינו את כל מה שהקב"ה מלמדם....

על אשר מעלתם בי בתוך בני ישראל... על אשר לא קידשתם
אותי... (לב, נא) הגאון מווילנא מבאר את המושג "דין וחשבון",
ולכאורה צריך לעשות קודם חשבון ורק לאחר מכן לתת את הדין?
אלא שראשית יש לתת דין על מה שעשית, ולאחר מכן בוחנים מה
היית אמור לעשות באותו הזמן וכאן בני ישראל נותנים דין על אשר
מעלתם בי, ומעבר לכך מגיע להם עונש על אשר לא קידשתם את ה'
(משך חכמה)

יערוף כמטר לקחי תול כמל אמרתי, אמר הצדיק רבי שמחה
בונים מפשיסחא, כאשר יורד הגשם או הטל על גינת הירק אין
ההשפעה הטובה ניכרת מיד על הירקות, ברגע זה לא רואים שום
שינוי, אולם לאחר זמן, כאשר הירק גדל יפה, אנו מבינים כי הגשם
שהשקה אותו פעל והצמיח אותו לשיאו. כך הוא גם האדם הלומד
תורה ומקיים מצוות ה', אין ההשפעה המבורכת ניכרת מיד, לאחר
זמן כשרואים את האדם ומידותיו הנעלות שהבריות אומרות ראו
פלוני, כמה נאים דרכיו! כמה מתוקנים מעשיו! אשרי אביו שלימדו
תורה! אשרי רבו שלימדו תורה! מבינים את רוב הברכה שקיבל
בלימדו ובקיום המצוות.

בינו שנות דור ודור (לב, ז) בכל דור ובכל תקופה יורדת ובאה מן
השמים הבנה חדשה בתורה, שהיא דרושה ומותאמת לטיב הדור
והתקופה. צדיקים שבכל דור מבינים בתורה כפי מה שדרוש ללמד
את בני הדור ההוא. (חידושי הרי"ם)

שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך (לב, ז) המגיד מקלם היה
אומר, בדורות הקודמים, אפשר היה להגיד שכל בניך לימודי ה', אבל
בעונותינו הרבים, כדורנו, דור של עמי הארצות ובורים, אם ילד
שואל את אביו דבר מה ביהדות, הוא שולח אותו אל אביו זקנו, "שאל
אביך", כשאתה שואל לאבא "ויגדך", יגיד לך "זקניך ויאמרו לך",
הסבא יגיד לך.